

Åtvidabergs kommun

Länsstyrelsen underlag inför kommunens beslut om planeringsstrategi

Inför kommunens bedömning av översiktsplanens aktualitet ska Länsstyrelsen tillhandahålla ett underlag. Syftet är att detta ska hjälpa kommunen att kunna göra en bedömning om översiktsplanen är aktuell. Underlaget utgör en redovisning av vilka statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet och ska ange hur länsstyrelsen bedömer att de berörda intressena förhåller sig till översiktsplanen samt om någon del av länsstyrelsens granskningsyttrande inte längre gäller.

Under nästa mandatperiod ska Åtvidabergs kommun anta en planeringsstrategi som klargör kommunens fortsatta inriktning för översiktsplaneringen, mot bakgrund av nya planeringsförutsättningar och den gällande översiktsplanens aktualitet. Strategin ska antas senast 24 månader efter ordinarie val. Om kommunen under den aktuella perioden antar en ny översiktsplan behöver ingen planeringsstrategi antas.

Åtvidabergs kommuns översiktsplan vann laga kraft 2020-03-11. Kommunfullmäktige antog översiktsplanen i mars 2018. Länsstyrelsen lämnade granskningsyttrande avseende översiktsplanen i november 2017 och sammanfattande redogörelse i december 2018. Aktuellt yttrande tar avstamp i tidigare redogörelse och informerar om de förändringar som har skett inom relevanta ämnesområden.

Sammanfattning

Bifogat finns generell information avseende statliga och mellankommunala intressen samt nationella och regionala mål som behöver beaktas vid bedömning av planens aktualitet. Länsstyrelsen uppmantrar kommunen att senast 24 månader efter ordinarie val ha tagit fram en ny översiktsplan.

Länsstyrelsen bedömer att granskningsyttrandet till nu gällande kommuntäckande översiktsplan fortfarande är aktuellt och konstaterar att inga nya riksintresseanspråk förekommer inom kommunen.

Kommunens gällande översiktsplan

Åtvidabergs kommuns gällande översiktsplan vann laga kraft 11 mars 2020.

Länsstyrelsens granskningsyttrande

Länsstyrelsens granskningsyttrande över planen lämnades i november 2017, Länsstyrelsens diarienummer 401-9801-2017. Länsstyrelsen bedömer att granskningsyttrandet fortfarande är aktuellt.

Länsstyrelsens synpunkter på översiktsplanens aktualitet

Nedan följer information som Länsstyrelsen anser har särskild betydelse för den kommande översiktsplaneringen i Åtvidabergs kommun.

Lagstiftning

Sedan översiktsplanen antogs har regelverken som berör kommunens fysiska planering ändrats. Den 1 april 2020 trädde nya regler i kraft i PBL för att stödja en mer kontinuerlig översiktsplanering och göra plan- och byggprocesserna mer effektiva och bestämmelserna om översiktsplanernas innehåll har förändrats. Det finns även nya regler i 6 kap Miljöbalken och miljöbedömningsförordningen som har förtydligat vad miljöundersökning och strategisk miljöbedömning ska innehålla.

Planeringsunderlag

Länsstyrelsen hänvisar till vår bilaga där vi listar planeringsunderlag inom olika sektorsområden. Denna uppdateras löpande och senaste versionen sågs över under augusti 2022, se bifogad. Det går även att exportera planeringsunderlag från Planeringskatalogen.

<https://www.planeringskatalogen.se/exportera-underlag/>

Riksintressen

Översyn av vissa riksintresseanspråk

Regeringen har gett berörda myndigheter i uppdrag att göra en översyn av vissa riksintresseanspråk. De riksintressen som omfattas är naturvård och friluftsliv (Naturvårdsverket), kulturmiljövård (Riksantikvarieämbetet), anläggningar för industriell produktion (Tillväxtverket), anläggningar för energiproduktion och energidistribution (Energimyndigheten), anläggningar för kommunikationer (Trafikverket).

Regeringens förväntan är att översynen ska leda till en kraftig minskning av både antalet anspråk och områdenas samlade areella utbredning. Boverket har utsetts att vara samordnande myndighet i uppdraget och har avlämnat en Rapport 2020:26. De utpekade riksintressemyndigheterna ska se över och precisera kriterierna, utvärdera om de nuvarande anspråken motsvarar kriterierna och ta ställning till om de behöver ändras. Så som framgår av Boverkets rapport avser de berörda riksintressemyndigheterna att arbeta vidare med att förtydliga och ompröva sina respektive riksintressen.

Omprövning av riksintressen för naturvård och kulturmiljövård

För närvarande arbetar Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet med regeringsuppdraget om ”Omprövning av vissa riksintresseanspråk”. Uppdraget bygger vidare på länsstyrelsernas nyligen redovisade regeringsuppdrag om ”Identifiering av riksintresseanspråk som behöver aktualitetsprövas”. Myndigheterna har baserat på länsstyrelsens redovisade bedömningar i regeringsuppdrag och egna granskningar valt ut några högt prioriterade anspråk per län, för vilka ett särskilt underlag håller på att tas fram. Inget riksintresse för naturvård eller kulturmiljö i Åtvidabergs kommun omfattas av detta uppdrag under 2022.

Miljökvalitetsnormer

Yt- och grundvatten

Framtida översiktsplan behöver en koppling till beslut om nya miljökvalitetsnormer för yt- och grundvatten i vårt distrikt södra Östersjön med tillhörande åtgärdsprogram för 2022-2027 (Se VISS).

För att möjliggöra att miljökvalitetsnorm för vatten nås är det viktigt förklara och geografiskt placera åtgärder. För att kunna nå MKN i ett vatten behövs ett geografiskt utrymme planeras in där olika typer av förbättringsåtgärder ska kunna göras. Åtgärder för att nå MKN för de kvalitetsfaktorer och ämnen som inte når god status behöver beskrivas. Finns det, eller planeras åtgärdsutredningar, som lokala åtgärdsprogram för olika vatten, hänvisas till dessa och hur detta ska hanteras senare i planprocessen.

När det gäller miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten är det angeläget att fortsätta kommunala initiativ för att förbättra vattenmiljön. Förbättring av VA-standarderna på landsbygden, tätorternas dagvattensystem samt grundvattenskydd är särskilt viktiga frågor att beakta.

Människors hälsa och säkerhet

Klimatrelaterade risker

I kommande översiktsplanering är det viktigt att kommunen tar hänsyn till klimatrelaterade risker. Det har tillkommit ett krav på att kommunerna i översiktsplanen ska ge sin syn på risken för skador på den byggda miljön till följd av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra. Länsstyrelsen ser därför ett behov av att kommunen inventerar sin befintliga bebyggelse och försöker komma fram till var risker relaterade till naturolyckor kan uppstå, samt skapa ett eget synsätt kring dessa frågor så att det framgår vad som är viktigast att prioritera under översiktsplanens period. Viktigt är att känna till om det finns områden som är olämpliga att bebygga eller om det finns behov av nya områden för våtmarker eller översvämningsytor eller om samhällskritisk verksamhet behöver åtgärdas eller omlokaliseras. I detta arbete är det en fördel att inhämta kunskap från Handlingsplan Klimatanpassning Länsstyrelsen Östergötland 2021-2025, Boverket, MSB, SGI samt få till ett samarbete med teknisk förvaltning och kris- och beredskapssidan på inom kommunen.

Markföroreningar

Länsstyrelsen ser det som angeläget att kommunen har en strategi för åtgärder av förorenade områden. Hanteringen av förorenade områden är viktig inom planeringen för att minimera riskerna för människors hälsa eller skador på miljön.

Ett råd är att ha med samtliga, identifierade och riskklassade, förorenade områden som finns i kommunen eftersom de kan komma att påverka detaljplanering. Det utgör ett bra underlag i den fortsatta planeringen.

Bostadsförsörjning

Riktlinjerna för bostadsförsörjning i Åtvidabergs kommun antogs av kommunfullmäktige 2018. Senare har en bostadsförsörjningsplan antagits av kommunstyrelsen i juni 2022. Länsstyrelsen ser positivt på att bostadsförsörjningsplaneringen vidareutvecklas inom kommunen men ser att mer kan göras för att koordinera riktlinjerna med översiktsplaneringen för att planen ska utgöra ett verksamt medel för att främja bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet i enlighet med 2 kap. 3 § 5 plan- och bygglagen. Länsstyrelsen påminner också om de förändringar av bostadsförsörjningslagen (2000:1383) som börjar gälla 1 oktober 2022 och som innebär att riktlinjerna ska baseras på ett kontinuerligt underlag från Boverket om bostadsmarknadens utveckling och de bostadsbehov som inte tillgodoses på bostadsmarknaden.

Gestaltad livsmiljö

Den nationella målen för arkitektur-, form och designpolitiken i propositionen *Politik för en gestaltad livsmiljö* (prop 2017/18:110) som beslutades av riksdagen 2018. Dessa mål utgör ett viktigt stöd för kommunen att, med stöd av motsvarande bestämmelser i PBL, ge arkitektur och hållbart byggande en tydligare plats i kommunens bebyggelseplanering.

Länsstyrelsen uppmanar att kommunen inarbetar riktlinjer för gestaltad livsmiljö i kommande översiktsplanering.

Energi- och klimat

En hel del har hänt inom området energi och klimat sedan planen antogs. Översiktsplanering har en central roll i arbetet mot ett mer hållbart samhälle. I avvägningen mellan olika allmänna intressen bör den mest miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbara utvecklingen vara styrande. Den fysiska planeringen är ett viktigt verktyg för att effektivisera energianvändningen, minska utsläppen av växthusgaser och främja produktionen av förnybar energi. Det är därför önskvärt att utgå från Agenda 2030-målen, nationella miljö- och klimatmål samt regionala miljö- och klimatmål i sin översiktsplanering.

Vattenförsörjning

I det fortsatta arbetet med översiktsplanering är det viktigt att belysa kommunens dricksvattenförsörjning. Detta så att det framgår hur kommunen avser säkerställa en långsiktig tillgång till dricksvatten och att tillräcklig hänsyn tas för att skydda vattenresurser. Nyttig information finns i den Regionala vattenförsörjningsplanen för Östergötlands län:

Totalförsvaret

Länsstyrelsen uppmärksammar kommunen på att ytterligare utveckla sin översiktliga planering med tanke på civilt försvar och höjd beredskap, bl.a. mot bakgrund av den senaste tidens säkerhetspolitiska utveckling. Kommunen behöver planera för ett robust samhälle och fokus bör ligga på att minska sårbarheten för samhällsviktiga verksamheter, såsom framtida behov för reningsverk, elförsörjning eller livsmedelsproduktion. Inom krisberedskap kan det behövas tydliga ställningstaganden gällande bevarande av befintliga och byggande av nya skyddsrum. Samarbeta gärna med den som tar fram kommunens risk- och sårbarhetsanalys.

Jordbruksnäring

Länsstyrelsen informerar om att den nationella livsmedelsstrategin siktar mot 2030 och omfattar hela livsmedelskedjan. Det övergripande målet är en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. Produktionsökningen ska bidra till en ökad självförsörjningsgrad av livsmedel. Sårbarheten i livsmedelskedjan ska minska. Ett samlat grepp där hela livsmedelskedjan ingår, med svensk livsmedelsproduktion i centrum, är viktigt för att nå livsmedelsstrategins mål.

Länsstyrelsen anser att kommunen i framtida översiktsplanering ska arbeta för samhällets långsiktiga behov av att hushålla med naturresurser och att säkerställa förutsättningar för livsmedelsproduktion.

Vid lokalisering av nya bebyggelseprojekt behöver det undersökas om annan mark, som inte är jordbruksmark eller som ur brukarperspektiv är sämre jordbruksmark, kan användas istället (miljöbalken 3 kap 4 §). Genom att genomföra en noggrann alternativlokaliseringsutredning i översiktsplanen underlättas de framtida plan- och bygglovsprocesserna.

Planeringsunderlag hittas i Länsstyrelsens tjänst Planeringkatalogen samt hos Jordbruksverkets öppna data.

Kulturmiljövård

Länsstyrelsen ser mycket positivt på att kommunen de senaste åren har gjort en Kulturarvsplan som ger en samlad utgångspunkt för kommunens arbete med kulturarvet i bred förankring hos aktörer i lokalsamhället. Kulturarvsplanen med fördel utvecklas med antagna mål och visioner för hur kulturhistorisk bebyggelse och kulturlandskap ska vårdas och värnas.

Länsstyrelsen uppmuntrar att planen kompletteras med ett Kulturmiljöprogram med fördjupad kunskap om enskilda kulturmiljöer i kommunen och konkretiserade mål och strategier för hur de ska värnas och kan utvecklas i samspel med ett bevarat kulturarv.

Bidrag till kulturmiljöprogram kan sökas hos Länsstyrelsens kulturmiljöenhet.

Länsstyrelsen uppmuntrar kommunen att fortsätta arbetet med att upprätthålla och återplantera de kulturmiljöhistoriskt viktiga alléstrukturer som finns i Åtvidaberg med omnejd.

Naturvård

Åtvidabergs kommuns naturvårdsprogram är från 2016 med åtgärdsprogram för 2022-2027. Länsstyrelsen anser att kommunen tydligare borde arbeta in naturvårdsprogrammet i den kontinuerliga översiktsplaneringen.

Det finns utvecklingsmöjligheter vad gäller hur nya naturområden kan tillskapas på sikt och hur tillgång till grönytor kan öka. Det kan vara klokt att fånga upp det med hjälp av verktygen grön infrastruktur och ekosystemtjänster och då även koppla det till folkhälsa och friluftsliv.

Översiktsplanen behöver uppmärksamma hur planeringen kan bidra till att bevara och nå gynnsam bevarandestatus för skyddade arter. Det gäller främst arter som kan hamna i konflikt med exploateringar såsom fåglar, fladdermöss, läderbagge, större vattensalamander samt i viss mån sandödla och hasselsnok. Ett råd är att i ÖP föra in var det kan bli nödvändigt att genomföra naturinventeringar inför detaljplaneläggning.

Problemen med invasiva främmande arter kan ibland behöva uppmärksammas i planeringen. Invasiva arter orsakar redan nu stora skador och kostnader i form av årlig bekämpning.

Friluftsliv

En regional friluftslivsstrategi för att nå målen i Östergötland 2030-2040 har tillkommit. Detta behöver synliggöras och förankras i översiktsplanen. Regionen ger även bidrag och stöd till projekt inom natur- och friluftsliv. Det kan med fördel samordnas med närliggande kommuner och förankras med civilsamhället för att nå ut till de invånargrupper som idag inte nyttjar dessa för rekreation. Regionen ger även bidrag och stöd till projekt inom natur- och friluftsliv.

Digitalisering

Boverket har i uppdrag att arbeta med utveckling av en digitalt anpassad plan- och bygglag med syftet att Sverige ska bli bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. Det här innebär bland annat att det ställs stora krav på hur kommunens planhandlingar ska göras tillgängliga framöver. Länsstyrelsen rekommenderar kommunen att inspireras av Boverkets framtagna ÖP-modell och att parallellt ta fram pdf-versioner av sina olika planskeden för fortsatt god tillgänglighet, hantering i händelse av kris och arkivbeständighet.

Kontaktuppgifter

Välkommen att kontakta Länsstyrelsen för frågor på telefon 010-223 50 00 eller via e-post ostergotland@lansstyrelsen.se. Ange ärendets diarienummer 7781-2022 i ämnesraden för e-post.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av samhällsbyggnadsdirektör Jan Persson med samhällsplanerare Jonas Nygren som föredragande. I den slutliga handläggningen har medverkade också näringslivsdirektör Madeleine Söderstedt Sjöberg, miljöskyddshandläggare Annika Arvidsson Rosén, naturvårdshandläggare Ulrika Larsson, klimatanpassningssamordnare Caroline Rydholm, koordinator inom social hållbarhet Åsa Hedberg, antikvarie Louise Törnvall, lantbrukskonsulent Anders Eliasson och kvalificerad handläggare risk för olyckor Robert Wenemark. Samråd har skett med vattenhandläggare Weronica Klasson.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Bilagor

Länsstyrelsens bilaga ”Statliga och mellankommunala intressen”